

Bộ phận dấn báo, phân tích và tư vấn rủi ro (EIU) thuộc tập đoàn The Economist (Anh) nhận định rằng nền kinh tế toàn cầu năm 2020 có thể sẽ tiếp tục gặp nhiều thách thức bởi tác động từ tình trạng bất ổn địa chính trị cùng với sự bùng phát dịch bệnh toàn cầu COVID-19.

Theo EIU, năm 2019 quả là một năm khó khăn đối với nền kinh tế toàn cầu, khi tình hình địa chính trị bất ổn kết hợp với kinh tế Trung Quốc giảm tốc đã khiến hoạt động sản xuất toàn cầu suy yếu. EIU từng dự đoán với gói kích thích tiền tệ và đôi chút may mắn, kinh tế toàn cầu năm 2020 sẽ tăng trưởng có phần nhanh hơn. Tuy nhiên, sự tiếp diễn tình trạng bất ổn địa chính trị (căng thẳng giữa Mỹ và Iran bùng phát trở lại vào tháng 1), cùng với sự xuất hiện của virus SARS-CoV-2 ở Trung Quốc sẽ cản trở mọi khả năng phục hồi niềm tin và đầu tư trong giới kinh doanh, và trở về với cảnh này, cán cân rủi ro chắc chắn nghiêng về phía tiêu cực. Trong khi đó, tình trạng bất ổn xã hội trên toàn thế giới năm 2019 dường như sẽ tiếp diễn trong năm 2020, thách thức cả các nhà hoạch định chính sách lẫn các mô hình

kinh doanh.

Đồ báo tồ đồ tồng trồng kinh tồ toàn cồu năm 2020 là 2,9%, gồ chồ mồc thồp trong thồp kồ. EIU cho rồng mồc tồng trồng khiêm tồn cồa Mồ sồ khiồn tồng trồng kinh tồ ồ các nồc phát triồ chồ mồ lồ vào năm 2020. Trong khi đồ, sồ xuồ hiồ cồa virus SARS-CoV-2 ồ Trung Quồc sồ làm giồm triồ vồng tồng trồng cồa châu Á. EIU chồ mong đồ mồ tồ sồ hồ phồc khiêm tồn ồ phồ còn lồ cồa thồ giồ mồ nồ, bao gồm khu vồc Mồ Latinh, Trung Ông và châu Phi hồ Sahara, kồ tồ năm 2019 đồy khó khồ.

Chính sách tiồ tồ hồ tồ sồc lồng lồo giồa các ngân hàng trung ồng lồn trên thồ giồ đồ cồng cồ triồ vồng tồng trồng này. Ồiồ này sồ đầp ồng nhu cồu tồ các thồ trồng phát triồ và hồ chồ áp lồc tài chính mà mồ tồ sồ nồn kinh tồ thồ trồng mồ nồ mồc nồ chồng chồ tồ có thồ phồ đồ mồ tồ. Tuy nhiên, chính sách tiồ tồ hồ tồ sồc lồng lồo này cồng ồ chồa rồ ro, vì nó có thồ chồm ngồ cho các cuồc khồng hoồng nồ mồ ồ nhồng thồ trồng mồ nồ. Các đồm nóng tiồ mồ nồng gồm có Brazil, nồ đầ vồ tồ qua rồo cồn cồ cách lồng hồ; Thồ Nhồ Kồ, nồ mà sồ ồ đồnh tiồ tồ gồ đầ đầng giúp bình ồ nồn kinh tồ vồ mô; và Nam Phi, nồ tình trồng thiồu hồ tồ nồng lồng đầng lan rồng. Quan trồng nhồ tồ là thồa thuồ thồng mồ giồa Mồ và Trung Quồc vồ còn mong manh và không thồ lồ trồ khồ nồng bùng nồ cồng thồng giồa hai siồ cồng kinh tồ thồ giồ. Trong bồ cồnh đồ, các nhà hoồch đồnh chính sách và các doanh nghiồ cồ chồ bồ sồ sồ sàng đồ ồng phồ vồ tình hình biồ đồng hồ nồa trong năm 2020.

Trong báo cáo này, EIU cung cồp thông tin ngồ gồ vồ các khồ nồng đồnh lồng rồ ro cồa hồ bồng cách xác đồnh và đầng giá 5 rồ ro lồn nhồ đồ vồ trồ tồ chính trồ và kinh tồ toàn cồu. Mồ rồ ro đồc phác thồo và đầng giá đầ trên khồ nồng xồy ra đồ vồ nồn kinh tồ toàn cồu. EIU cồng đầ ra phân tích rồ ro trên cồ sồ tồng quồc gia đồ vồ 180 quồc gia thông qua Báo cáo rồ ro, và các đầng giá chi tiồ vồ rồ ro tồ đồ đồ vồ 131 quồc gia thông qua Bồ phồ đầ đầng giá rồ ro quồc gia cồa EIU. Nhồng kồ tồ quồ này kồ tồ hồp lồ sồ cho phồ đầ ra đồ đầoán và lên kồ hoồch ồng phồ vồ các mồ đồ đầ chính đồ vồ các tồ chồc, chồi cung ồng và nồc chồ nồ. EIU đầ ra mô hình đầng giá rồ ro hiồu quồ, phân tích kồch bồ và xem xét các sồ kiồ hàng ngày đồ ồng phồ vồ các mồ đồ đầ và tranh thồ các cồ hồ vồ đồy rồy trong nồn kinh tồ toàn cồu hiồ nay.

1. Xung đồ Mồ-Iran khiồ giá đồu toàn cồu tồng vồ tồ

Khả năng xảy ra: 25%

Vụ ám sát tướng Qassem Soleimani, chỉ huy lực lượng Quds tinh nhuệ thuộc Lực lượng Vệ binh cách mạng Hồi giáo Iran (IRGC), hôm 3/1 đã đánh dấu sự leo thang căng thẳng đầy kịch tính và nguy hiểm giữa Mỹ và Iran.

Cả Chính phủ Mỹ lẫn các đồng minh vùng Vịnh đều muốn tránh một cuộc xung đột mà có thể khiến giá dầu tăng vọt đến mức gây bất ổn, và Iran cũng không có phương tiện quân sự hay tài chính để tiến hành một cuộc chiến chống Mỹ. Tuy nhiên, tình trạng hỗn loạn cũng căng thẳng giữa hai bên khiến hoạt động thông tin liên lạc trở nên phức tạp. Ngoài ra, rất có khả năng Iran sẽ tiến hành các cuộc tấn công có mục tiêu nhằm vào lợi ích của Mỹ ở Trung Đông trong những tháng tới; các cuộc tấn công như vậy có khả năng diễn ra tại những nước mà ở đó, Mỹ và Iran ủng hộ các bên hay phe phái khác nhau như Yemen, Liban, Syria và Iraq. Các cuộc tấn công mạng (từ cả hai phía) cũng là một khả năng đáng lo ngại. Mỹ hoặc một trong những đồng minh của họ, như Israel, có thể làm tê liệt các cơ sở hạ tầng nhân của Iran thông qua việc sử dụng virus máy tính. Iran cũng có khả năng tiến hành các cuộc tấn công mạng nhằm vào các công ty Mỹ; tài chính và năng lượng có vẻ là những lĩnh vực nhạy cảm nhất.

Khi xét tới tầm quan trọng của các công ty trong những lĩnh vực này đối với nền kinh tế Mỹ.

Kết quả là không thể loại trừ nguy cơ vô tình rơi vào một cuộc xung đột quân sự leo thang. EIU ước tính rằng khả năng Mỹ và Iran bị kéo vào một cuộc chiến trực tiếp thông thường, gây ra hậu quả tàn khốc cho nền kinh tế toàn cầu là 25%. Một bất ổn trong kênh biển này, eo biển Hormuz (khoảng 20% năng lượng cung cấp toàn cầu được vận chuyển qua đây) rất có thể bị đóng cửa trong một thời gian dài. Mặc dù Mỹ và Nga có khả năng tăng cường sự xuất hiện để tránh cú sốc nguồn cung tạm thời, những tình trạng gián đoạn nguồn cung dầu mỏ kéo dài có thể khiến giá dầu lên tới 90 USD/thùng, làm gia tăng tình trạng lạm phát toàn cầu cũng như làm nền lòng ngạo của tiêu dùng và giảm kinh doanh.

2. Cuộc chiến thương mại bùng nổ giữa Mỹ và EU

Khả năng xảy ra: 25%

Quan hệ thương mại M-EU đã trở nên căng thẳng kể từ giữa năm 2018, khi Chính phủ Mỹ mở cuộc điều tra theo Mục 232 về tác động của việc nhập khẩu ô tô và phụ tùng ô tô đến sản xuất tại nước ngoài đối với an ninh quốc gia, và đề đưa số thuế 25% thuế đối với ô tô nhập khẩu từ châu Âu. Mặc dù Mỹ đang nỗ lực rút lui về phía sau, những căng thẳng vẫn tồn tại trên mặt số mặt trận. Tháng 10/2019, Mỹ đã áp thuế đối với một loạt hàng hóa của EU, sau các cuộc điều tra về việc EU trợ cấp cho Airbus. Mỹ cũng đề đưa áp thêm thuế đối với Pháp nhằm đáp trả việc nước này áp thuế đối với dịch vụ kết thuật số. Cùng với, Thỏa thuận Xanh mới của EU cũng là một chướng ngại vật gây tranh cãi trong quan hệ thương mại M-EU.

Căng thẳng EU-Mỹ sẽ còn gia tăng hơn nữa trong năm nay, vì Mỹ đã quan tâm trở lại thị trường thương mại của EU với Mỹ sau khi hoàn tất thỏa thuận thương mại giai đoạn một với Trung Quốc, và EU có lập trình quy định đoán hơn sau khi Ủy ban châu Âu mới lên nắm quyền. Do đó, không thể loại trừ khả năng thuế quan liên quan đến ngành công nghiệp ô tô của Mỹ và EU tiếp tục leo thang. Ngoài ra, tiến độ đàm phán thương mại vẫn chậm chạp đến mức gây nản lòng, với khả năng EU sẽ không nhượng bộ đáng kể trong lĩnh vực nông nghiệp. Do đó, nguy cơ rủi ro gia tăng là rất cao. Cùng với, mặc dù Pháp và Mỹ đã nhún nhường về việc tìm kiếm cuộc chiến thuế quan, nhưng rõ ràng vẫn có khả năng Mỹ áp thuế trả đũa thuế dịch vụ kết thuật số của Pháp (chủ yếu nhằm mục tiêu vào các công ty công nghệ lớn của Mỹ).

Bất kỳ tranh chấp nào trong số này cũng có thể chậm ngòi cho một cuộc chiến thương mại có hại giữa Mỹ và EU. Nếu Mỹ áp thuế đối với ô tô nhập khẩu từ EU, thì tác động đối với nền kinh tế EU, nền kinh tế lớn thứ hai thế giới, sẽ rất nghiêm trọng: Ngành công nghiệp ô tô chiếm khoảng 6% tổng số việc làm tại EU và ngoài tác động trực tiếp thì của việc sụt giảm lượng xuất khẩu sang Mỹ và các nước thứ ba, niềm tin của giới kinh doanh và những nước chủ chốt trong EU cũng sẽ bị tổn hại nặng nề. EU sẽ buộc phải trả đũa, làm tăng nguy cơ xảy ra chiến tranh thương mại toàn cầu khi các nước thứ ba buộc phải chọn phe. Tác động đối với nền kinh tế toàn cầu cũng sẽ nghiêm trọng, vì tổng trọng toàn cầu sẽ giảm tốc, lạm phát sẽ tăng lên, tâm lý của người tiêu dùng và giới kinh doanh sẽ bị ảnh hưởng.

3. Dịch COVID-19 gây thiệt hại lâu dài cho nền kinh tế toàn cầu

Khả năng xảy ra: 20%

Cho đến nay, dịch COVID-19 bùng phát tại Vũ Hán, tỉnh Hồ Bắc, Trung Quốc vào tháng 12/2019 đã lan khắp toàn cầu và khiến hàng chục nghìn người tử vong. Sau phiên họp chung chấp thuận, Chính phủ Trung Quốc đã phong tỏa Hồ Bắc, hạn chế đáng kể một khu vực vốn có vai trò hết sức quan trọng đối với các chuỗi cung ứng quốc gia và quốc tế. Hoạt động kinh tế ở các khu vực khác, trong đó có Bắc Kinh và Thượng Hải, cũng bị gián đoạn do các biện pháp cách ly; nhu cầu hàng hóa và dịch vụ trong nước giảm sút. Ngoài ra, các biện pháp hạn chế đi lại đã tác động đáng kể đến du lịch và lưu hành ở trong và ngoài Trung Quốc.

Sở dĩ dịch SARS, cũng do virus corona gây ra và khởi phát tại Trung Quốc năm 2003, dịch COVID-19 có tác động sâu sắc hơn đến nền kinh tế toàn cầu do Trung Quốc hiện có vai trò lớn hơn trong đó. Tuy nhiên, phiên họp đầu tiên của EIU, dựa trên một loạt đánh giá của các chuyên gia y tế, là tình trạng y tế khẩn cấp ở Trung Quốc sẽ được kiểm soát vào cuối tháng 3. Khi đó, Chính phủ Trung Quốc sẽ dỡ bỏ các biện pháp cách ly và hoạt động kinh tế sẽ trở lại bình thường. EIU gửi đanh sách Chính phủ Trung Quốc cũng sẽ thực hiện các biện pháp kích thích tài chính và tiến tới mở rộng mở thị trường hội tiến trình mở rộng kinh tế, lấy lại đà tăng trưởng trong nửa cuối năm nay của Trung Quốc lớn trên toàn thế giới.

EIU ước tính khả năng virus bùng phát không chỉ năm 2020 là 20%, và sau năm 2020 là 5%. Trong kịch bản sau, tác động về kinh tế sẽ sâu sắc và dai dẳng hơn. Tình trạng gián đoạn thương mại quốc tế sẽ trở nên nghiêm trọng khi các chuỗi cung ứng bị chuyển hướng khỏi Trung Quốc; một số quốc gia có khả năng đặt ra những hạn chế nghiêm ngặt đối với thương mại song phương. Cũng thông thường mà Mỹ-Trung nhiều khả năng sẽ leo thang trở lại, đặc biệt là nếu Trung Quốc tỏ ra không sẵn sàng hoặc không thể thực hiện các cam kết nhập khẩu theo thỏa thuận thương mại hạn chế giai đoạn một được ký kết gần đây. Số lượng các nhà xuất khẩu quốc tế gặp khó khăn về tài chính sẽ gia tăng, do lượng cầu ở Trung Quốc liên tục giảm khiến giá hàng hóa và doanh thu xuất khẩu cũng giảm theo. Cuộc khủng hoảng y tế đang diễn ra cũng sẽ là mối đe dọa đối với số vốn đầu tư chính trị và tài chính bên trong Trung Quốc. Nếu tính hợp pháp và danh tiếng về năng lực của Chính phủ Trung Quốc bị đe dọa nghiêm trọng, thì có khả năng hệ số phiên dịch bằng cách tăng cường các biện pháp kiểm soát xã hội. Thông thường, nếu Chính phủ kéo dài việc sử dụng các chính sách tài chính và tiến tới tăng cường lợi ích kích thích nền kinh tế đến năm 2021 và lâu hơn, thì điều đó sẽ gây ra mối quan ngại về mức độ lớn của khu vực tư nhân và số vốn đầu tư chính trị trong dài hạn của Trung Quốc.

Nếu tính đến tác động trực tiếp của việc lỏng lẻo của Trung Quốc giảm, cũng như tình trạng gián đoạn kinh tế tiềm tàng ở các quốc gia khác khi dịch COVID-19 lan rộng ra toàn cầu, thì dự báo của EIU về tăng trưởng GDP thực toàn cầu có thể giảm xuống dưới 2,5% trong năm nay.

4. Gánh nặng sẽ gây suy thoái kinh tế trên các thị trường mới nổi

Khả năng xảy ra: 20%

Tình trạng lãi suất thấp trong một thời kỳ đã khiến nợ toàn cầu gia tăng, đặc biệt là ở nhiều thị trường mới nổi, nơi mà nợ nước ngoài hiện cao hơn đáng kể so với năm 2009. Ở những nền kinh tế phát triển, nợ của các hộ gia đình đã giảm, nhưng đó là do nợ công gia tăng. Mức độ và rủi ro của nợ doanh nghiệp cũng tăng lên, đặc biệt ở Mỹ. Do đó, triển vọng tăng trưởng toàn cầu đã trở nên mong manh hơn trước sự thay đổi về tình hình tài chính, chúng hiện như những thay đổi về lãi suất của Mỹ hoặc mức độ chấp nhận rủi ro trên thị trường tài chính, điều có thể nhanh chóng khiến các quốc gia mới nổi chịu chi phí huy động vốn cao hơn. Điều này đã xảy ra vào năm 2018, khi lãi suất của Mỹ tăng và đồng USD tăng giá so với các loại tiền tệ khác gây ra biến động tiền tệ lan rộng ở các thị trường mới nổi, châm ngòi cho các cuộc khủng hoảng tiền tệ và tình trạng suy thoái nghiêm trọng ở Thổ Nhĩ Kỳ và Argentina.

Kể từ đó, việc Ngân hàng dự trữ liên bang (FED), Ngân hàng trung ương châu Âu (ECB) và các ngân hàng trung ương lớn khác tiếp tục chuyển hướng sang nới lỏng chính sách tiền tệ đã khiến các tập đoàn và chính phủ đang mắc nợ cảm thấy “dễ thở” hơn. Tuy nhiên, họ vẫn có khả năng bất ổn thông qua tình hình thị trường đứt gãy chuyển biến xấu đi, như giá hàng hóa xuất khẩu hay mức độ chấp nhận rủi ro trên toàn cầu giảm mạnh, dẫn đến việc các bên cho vay chuyển hướng sang đầu tư an toàn. Hiện nay, nguy cơ lãi suất toàn cầu tiếp tục gia tăng vẫn chưa biến mất. Áp lực chính trị đối với bộ máy chính quyền đã dẫn đến việc một số nền kinh tế tiên tiến, kể cả Mỹ và Anh, chuyển hướng khỏi chính sách thắt lưng buộc bụng. Ngay cả EU cũng đã bắt đầu nới lỏng chính sách tài chính. Nếu tiếp tục đà này, thì chính sách tiền tệ ở các thị trường phát triển có thể bắt đầu chật sẹp hơn so với mong đợi hiện nay của các thị trường tài chính, dẫn đến việc tái diễn tình huống năm 2018 khi chi phí nợ toàn cầu tăng lên và các dòng vốn chảy ra khỏi các thị trường mới nổi nhiều rủi ro hơn.

Theo những kịch bản này, các nền kinh tế đã bị tổn thương vừa đã định được giá trị đồng tiền của mình như Thổ Nhĩ Kỳ và Argentina có thể lấy nhanh chóng rơi vào khủng hoảng, và các cuộc khủng hoảng mới có thể xuất hiện, đặc biệt là các nước công nghiệp mới như Trung Quốc hoặc các công quốc khu vực. Một loạt thị trường mới nổi, chỉ tiêu số bất ổn, có khả năng khiến phần lớn thị trường rơi vào tình trạng suy thoái.

5. Các cuộc biểu tình ở Hong Kong khiến trung tâm tài chính lớn nhất châu Á chuyển sang nơi khác

Khả năng xảy ra: 15%

Kể từ tháng 6/2019, tình trạng bất ổn xã hội nghiêm trọng đã làm rung chuyển Hong Kong. Nguyên nhân ban đầu là do Chính quyền Hong Kong đã tìm cách thông qua các cải cách về luật dân sự, cho phép dân sự dân Hong Kong về Trung Quốc dễ dàng. Tuy nhiên, các cuộc biểu tình đã trở thành biểu hiện của sự bất mãn trên phạm vi rộng lớn hơn đối với hệ thống chính trị và ban lãnh đạo địa phương này.

Các cuộc biểu tình rõ ràng có khả năng bùng phát trở lại trong năm 2020, nếu người dân cho rằng về lâu dài, các quyền dân sự hiện tại bị đe dọa. Điều này có thể xảy ra xung quanh thời điểm thực hiện cuộc bầu cử Hội đồng Lập pháp dự kiến vào tháng 9/2020 nếu chính quyền tiếp tục ngăn chặn các thành viên của phe chống lại, vốn ủng hộ quyền tự trị lớn hơn hay thậm chí là đặc lập cho Hong Kong, ra tranh cử. Những người biểu tình cũng theo dõi, và hy vọng sẽ có thực các biện pháp kiểm soát xã hội hiện đang được triển khai ở các nước, trong đó có việc ứng dụng công nghệ trên phạm vi rộng hơn như công nghệ nhận diện khuôn mặt và công nghệ chuỗi khối (blockchain) trong lĩnh vực dịch vụ công và quản lý xã hội.

Nếu công nghệ tiếp tục gia tăng, thì có nguy cơ Chính phủ Trung Quốc sẽ phần nào giảm bớt tình trạng bất ổn dai dẳng và tình hình ủng hộ đặc lập ngày càng cao ở Hong Kong bằng cách tìm kiếm mô hình quản trị “một quốc gia, hai chế độ” vốn cho phép vùng lãnh thổ này có được quyền tự trị trên phạm vi rộng. Hướng đi này là khả thi theo điều 18 của Luật Cơ bản, vốn cho phép áp dụng các điều luật cấp quốc gia có liên quan ở Hong Kong trong trường hợp xảy ra tình trạng hỗn loạn

ngoài tầm kiểm soát của Chính quyền địa phương. Tình trạng bất ổn leo thang có thể dẫn đến việc triển khai Quân đội phòng nhân dân tại các quốc gia, làm tăng khả năng gây tổn thất.

Bất kỳ kịch bản nào trong số này cũng sẽ gây ra tình trạng gián đoạn kinh tế nghiêm trọng và đột ngột, đe dọa vị thế của Hong Kong là trung tâm tài chính quan trọng thứ ba thế giới. Chúng sẽ khiến nhân tài nước ngoài – vốn là yếu tố giúp nền kinh tế Hong Kong hoạt động trơn tru – nhanh chóng rời khỏi đây và bước vào doanh nghiệp nước ngoài ở Hong Kong phải đóng cửa hoặc chuyển đến các thành phố châu Á khác như Singapore, Tokyo, Đài Bắc hoặc Bangkok. Ngoài ra, áp lực chính trị buộc Mỹ phải áp dụng các biện pháp trừng phạt đối với Trung Quốc sẽ khiến hai nước gặp khó khăn hơn nhiều trong việc duy trì các cuộc đàm phán thương mại và có thể khiến cộng đồng quốc gia Trung Quốc và phương Tây đột ngột gia tăng.

Theo [Báo cáo Nhóm nghiên cứu về nền kinh tế toàn cầu năm 2020 của EIU](#)

Minh Anh (gt)